

Universalis



Talent raakt een doelwit dat anderen niet raken.  
Genialiteit raakt een doelwit dat anderen niet zien.  
*(vrij naar Arthur Schopenhauer)*



## PROLOOG

De man bleef even staan, voordat hij naar binnen ging.

Hij hoefde niet om zich heen te kijken om te zien of iemand hem had gevolgd. Deze kasteelingang bevond zich in een oud gedeelte van Milaan, in een vochtige donkere steeg waar je alleen kon komen via andere vochtige donkere steegjes, en als iemand hem toch had geschaduwd, had hij hem al veel eerder afgeschud, ondanks het opvallende roze van zijn kleding.

Eerlijk gezegd was hij hier zelf ook wel eens bang om te verdwalen. Het was hem al eens overkomen dat hij de weg was kwijtgeraakt in de wirwar van steegjes rond het kasteel. Deels lag dat aan hemzelf, want hij had geen al te best richtinggevoel. Anderzijds was het de schuld van deze stad, die verkeerd was gegroeid, zonder plan, zonder ontwerp, zonder visie. Eigenlijk moest de stad opnieuw worden bedacht, van nul af aan. Anders georganiseerd. Radicaal anders. Zoals niemand het ooit nog had gezien. Een stad op meerdere niveaus bijvoorbeeld. De hoogte in, van het water tot in de hemel. Een stad als het tegenovergestelde van een huis, waar de armen boven leefden en de dames en heren op de begane grond, zoals Vitruvius in zijn boek de Romeinse insulae beschrijft. Slim van Francesco di Giorgio om dat werk te vertalen, en ook echt de moeite waard. Een fantastische aanschaf, dat boek. Het had hem een fortuin gekost, maar het had hem al op zoveel...

De man in het roze gewaad schrok op, hij moest zichzelf

even hebben verloren – maar dan alleen in zijn eigen gedachten. Dat gebeurde wel vaker, zo vaak zelfs dat een groot deel van zijn dag eraan opging. Maar dit was niet het moment om weg te dromen. Er was werk aan de winkel.

Rustig, maar niet gerust klopte de man op de enorme houten deur. Vrijwel direct hoorde hij aan het gepiep dat er werd opengedaan, en in het pikkedonker van de steeg leek het voorportaal haast licht te geven.

Eén woord.

‘Binnen.’

De man verdween naar binnen en liet het donker achter zich.

## BEGIN

Het eerste wat opviel bij het binnentreden in de Raadszaal, was het weinige licht.

Het was pas midden oktober, maar in Milaan was de kou al ingetreden en nog voordat het kasteel weer drukbevolkt zou worden door de uit Vigevano terugkerende heren, hadden de bedienden de ramen al bespannen met linnen doeken die door impregnatie met terpentijn doorzichtig waren gemaakt, waardoor ze weliswaar niet veel licht toelieten, maar ter compensatie ook niets prijsgaven van wat er binnen in de zaal gebeurde. Voor de bewoners van het kasteel was dit de Sala degli Scarlioni, zo genoemd naar de rood-witte zigzagornamenten van die naam. Maar voor alle anderen, en dat wil zeggen voor de meerderheid van de Milanezen, was dit de Raadszaal: de zaal waar de Geheime Raad gewoonlijk samenkwam. Zes personen, de zes machtigste mannen van Milaan, plus hun heer, de machtigste van allemaal.

‘Laat de volgende binnen, kasteelheer.’

Bernardino da Corte, kasteelheer van Castello Sforzesco, gaf een knikje en trok de zware houten deur naar zich toe, terwijl hij aankondigde: ‘Zijne Excellentie de generaal van de Orde der Franciscanen, Francesco Sansone da Brescia.’

De dinsdag en vrijdag werden vrijgehouden voor audiënties. Dat waren de dagen waarop Ludovico de Moor, hertog van Bari, maar desondanks heer van Milaan, een luisterend oor en aandacht schonk aan iedereen die daarnaar vroeg, om een probleem te verhelpen. Problemen in alle soorten en

maten, van Milanezen uit alle geledingen – dat wil zeggen iedereen die de door de Moor opgelegde belasting betaalde, afgezien van degenen die daarvan middels een alleraardigste concessie van de Moor in hoogsteigen persoon waren vrijgesteld. En de belastingbetalende Milanees mocht ook wel gehoord te worden, want hij droeg nogal wat af, aan belastingen.

Maar het hoofd van de Orde der Franciscanen was geen Milanese burger, hij was helemaal geen burger. Goedbeschouwd had hij recht op nog geen minuut van de kostbare tijd waarin de Moor zich aan zijn onderdanen wijdde en de smeebeden van al die stumpers aanhoorde, terwijl hij ook onwillige ambassadeurs, vurige hengsten of dienstbare dienstmeisjes zijn wil had kunnen opleggen. Aan de andere kant zou het dom zijn om de generaal van de Orde, die zich nu als eenvoudige burger aandiende, audiëntie te weigeren.

En Ludovico de Moor, hertog van Bari en heer van Milaan, was allesbehalve dom.

‘Wat een eer,’ sprak de Moor vanaf zijn houten zetel. ‘De generaal van de Orde der Franciscanen die als een gewone stedeling om audiëntie vraagt. Waaraan danken wij een dergelijk bescheiden bezoek?’

‘Ik ben maar een nederige franciscaan, Uwe Hoogheid,’ antwoordde Francesco Sansone, ‘en niet aan eerbewijzen of schijnschoonheden gewend. Overigens vergt de vraag die ik voornemens ben aan de vooruitziende blik van Uwe Hoogheid voor te leggen zo weinig tijd, dat het aanmatigend zou zijn om een privé-audiëntie te verlangen.’

Welkom in de renaissance, waar elke zin als een edelsteen wordt getaxeerd en gemonteerd, elk los woord op een goudschaaltje wordt gewogen, waarna het sieraad getoond mag worden, niet om te laten zien hoe mooi het is, maar hoe machtig de drager. En waar de betekenis van elk gesprek



moet worden geïnterpreteerd op grond van wie er spreekt, wie er in de kamer is en wie niet, welke namen er worden genoemd en vooral welke namen niet.

Kort samengevat had Ludovico de broeder bij ontvangst niet bij zijn naam, maar bij zijn titel genoemd, en vastgesteld dat hij zijn bezoek bracht als simpele burger; wat eigenlijk betekende dat deze broeder, als allerhoogste franciscaan, geen reet betekende, niet voor hem en niet voor de rest van de Raad. Waarop de broeder had geantwoord dat hij heus genoeg andere wegen wist, wegen die officiëler, plechtiger en onuitputtelijker waren, om de Moor zijn aandacht te krijgen, door hem aan te spreken met Uwe Hoogheid in plaats van hertog, waarmee hij Ludovico er fijntjes aan herinnerde dat hij voor een groot deel van Italië niet meer dan een doodgewone usurpator was.

‘Dat doet me deugd, pater,’ antwoordde de Moor. ‘U mag het zeggen. De raadsleden en ik zitten klaar om naar u te luisteren.’

‘Hoogheid... vergeeft u me, maar ik zie Zijne Eminentie de bisschop van Como niet. Ik hoop niet dat hij ziek is.’

‘Hij is niet ziek, pater. Recentelijk hebben we het aantal consiglieri teruggebracht, want tweeënveertig raadsleden was werkelijk te veel voor dit werk, mede doordat het aantal zaken en aanleidingen voor audiënties gedurende het laatste jaar enorm is afgenomen.’

Waarbij de pater had kunnen aantekenen dat een aantal van tweeënveertig voorheen wellicht te veel, maar zes dan misschien weer wat te weinig was, nog daargelaten dat er geen geestelijke bij zat, wat natuurlijk geen toeval kon zijn. Pater Sansone schraapte opnieuw zijn keel.

‘Uwe Hoogheid, ik ben hier op verzoek van mijn orde, om u opnieuw de kwestie in overweging te geven van broeder Giuliano da Muggia, die maar blijft prediken, met minach-

ting voor de regels van zijn orde en de inhoud van de Heilige Schrift.’

‘Ik zou niet weten hoe, pater,’ antwoordde de Moor, nadat hij zijn blik over zijn raadsleden had laten gaan.

‘De heer van Milaan zou niet weten hoe hij een arme franciscaan het zwijgen zou moeten opleggen?’

Je hoeft geen schriftverklaarder te zijn om het suggestieve karakter van die vraag op te merken, vooral door het gebruik van de voorwaardelijke wijs. En als de lezer het al heeft opgemerkt, zal het een willekeurig lid van de Raad zeker niet zijn ontgaan. Of Ludovico de Moor.

‘Broeder Giuliano is zestien maanden geleden al gearresteerd en berecht, op uw initiatief. Daar ik geen prior ben van een religieuze orde, heb ik opdracht gegeven om het proces te herzien en Zijne Excellentie aartsbisschop Arcimboldi gemachtigd als voorzitter op te treden. U weet heel goed hoe de afloop was van dat proces.’

Pater Sansone haalde diep adem.

Het schijnproces tegen Giuliano da Muggia was een heus kunststukje van de Moor geweest. Alle getuigen, toevallig allemaal leek en toevallig allemaal hoveling van Ludovico, hadden de preken van de broeder uitbundig geprezen, en zijn tirades tegen de Kerk van Rome gebagatelliseerd of zogenaamd vergeten.

Broeder Giuliano verkondigde niet alleen dat de Romeinse Curie corrupt, mondain, decadent en vunzig was: dat deden veel anderen ook, bijvoorbeeld die dominicaan met zijn jammerende stem, Girolamo Savonarola, die als behoorlijke ellendevoorzaker bekend was komen te staan door zijn voorspellingen over de dood van Lorenzo de’ Medici en ander onheil dat prompt was bewaarheid.

Nee, broeder Giuliano beweerde zelfs dat de Kerk van de hoofdstad van Lombardije onafhankelijk van de Kerk van

Rome kon bestaan. Net als Savonarola, die de onafhankelijkheid van de kloosters beoogde. Maar deze vent wilde Milaan overhalen zich los te maken van Rome. Milaan, de stad die op opzichtige wijze bezig was de rijkste provincie van het Italiaanse schiereiland te worden, de plek die de beroemdste kunstenaars aantrok, die de beste artsen en de meest eminente wiskundigen naar de nabije Universiteit van Pavia haalde en ze vorstelijk betaalde.

Dat mocht niet gebeuren, vonden pater Sansone en een invloedrijke collega van hem die de Romeinse stoel bezette. Daarom had hij geprobeerd broeder Giuliano te beteugelen. Over sommige dingen kun je het maar beter niet hebben, en een franciscaan die hoog van de kassel roept om afscheiding van de Roomse Kerk, met welk middel dan ook (geen bulldozers, die waren er toen nog niet), dat was nou niet wat je zegt ideaal.

Maar het proces dat op Sansones instigatie was gehouden, was door de Moor met renaissancewaardige behendigheid gekaapt. De hofdichters hadden strofen geschreven die door de hele stad waren voorgedragen; overal in de straten rond de Broletto en langs de Navigli was het sonnet van Bellinioni te horen: *O Milaan, jij christelijke stad*, en het sextet van ene Giacomo Alfieri, zeer beroemd in die tijd, maar vandaag de dag terecht vergeten, waarin de hemel werd bedankt dat hij broeder Giuliano naar Milaan had gestuurd. Afschuwelijke liedjes, maar doeltreffend. Nog eerder dan het hof had de Moor de bevolking al voor zich gewonnen en de Curie ingeklemd tussen haar eigen bewuste wil en de kuddeachtige wil van het volk.

‘Ik weet heel goed dat broeder Giuliano op christelijke wijze is vrijgesproken,’ zei pater Sansone na een diepe zucht. ‘Broeder Giuliano is een belangrijk man, en zijn preken komen voort uit een diepe ijver. Diepe ijver, en diepe

liefde voor zijn kudde. Broeder Giuliano is een man die de mensen aanspreekt, want hij zegt wat ze willen horen.'

Waarmee de geestelijke Ludovico er op snode wijze aan hielp herinneren hoe vluchtig de gunst van het volk is. En op dit specifieke moment stond het volk niet meer volledig achter de Moor.

De zoutheffing en andere recente belastingen waren niet goed gevallen bij de mensen, en Ludovico's populariteit was niet meer zo torenhoog als voorheen. Als er toen peilingen hadden bestaan, zouden de Raadsbijeenkomsten van de dinsdagochtend zijn begonnen met een vroege vergadering om de publieke opinie te peilen en de antwoorden van de Moor daarmee de goede kant op te sturen. Maar in die tijd was de statistiek nog ver te zoeken, de gemiddelde mens was nog niet ontdekt en het volk kon zijn wil alleen kenbaar maken door te juichen. Of door in opstand te komen.

'En broeder Giuliano, een man met een scherp intellect,' vervolgde pater Sansone, 'laat zich het zwijgen niet opleggen. Als hij predikt in de San Francesco Grande, zit de kerk vol. De mensen komen van heinde en verre, en raken geïnspireerd. Misschien is het wenselijk...'

Maar wat wenselijk was, daar kwam pater Sansone niet aan toe, omdat Ludovico op dat moment opstond van zijn stoel.

Waren we in Lodi geweest, dan zou Ludovico de Moor ongeveer vier el en een palm lang zijn geweest; hadden we hem daarentegen willen meten naar de gewoonte van de stad, dan had de Moor in lengte iets minder dan drie Milanese grote el gemeten. Vertaald naar het metrieke stelsel was de heer van Milaan één meter negentig, wat er samen met zijn ijzige blik en lange, strenge gewaad van zwart brokaat voor zorgde dat het echt angstwekkend was als Ludovico de Moor opstond.

Enmaal opgestaan liep Ludovico langzaam naar de fran-

ciscaan toe, kwam naast hem staan en pakte hem voorzichtig bij een elleboog.

‘Komt u mee, eerwaarde vader,’ zei hij met zachte stem, zich ervan bewust dat hij kon imponeren. ‘Ik wil u wat laten zien.’

En met zijn hand aan ’s mans elleboog leidde hij de strenge, maar doodsbanige geestelijke dwars door de zaal, tot ze voor een prachtige plattegrond van de stad stonden, die in fresco op de muur was afgebeeld.

‘Kijkt u eens, eerwaarde vader, Milaan is een wiel.’ De hand van de Moor beschreef een ruime cirkel over de muren die de stad beschermden, om vervolgens zijn wijsvinger op het centrum van de kaart te leggen, precies op de Dom.

‘Milaan is een wiel, en de kerk is de naaf. Een robuuste naaf, betrouwbaar en mooi recht. Maar weet u wat er gebeurt als deze kerk niet meebeweegt?’

De Moor tekende met zijn vingers steeds kleinere cirkels, totdat hij in een spiraal bij de Dom uitkwam, en stilhield.

‘Het wiel kan draaien en draaien, en nog meer draaien, maar dan kan wie er woont...’ de Moor spreidde zijn handen, ‘nergens meer heen.’ Waarna de Moor zijn rechterhand op de schouder van de franciscaan legde, vriendschappelijk, maar ook met enige druk. ‘Begrijpt u wel, eerwaarde?’

‘Ik begrijp het, ik begrijp het, ambassadeur. Alstublieft, maakt u zich hier geen zorgen over. We hebben wel erger gezien, dat verzeker ik u.’

‘Ik kan me niet vaak genoeg verontschuldigen voor de deplorabele staat waarin ik me presenteer, maar...’

Giacomo Trotti, ambassadeur van Ercole I d’Este, hertog van Ferrara, aan het hof van de Sforzas, was gewoonlijk een van de meest deftige en serieuze mensen van Milaan. Maar ernst en deftigheid worden vaak ondersteund door een bij-

passend uiterlijk, en als iemand een po over je leeggooit, worden deze kwaliteiten ernstig gecompromitteerd. Helaas was de oude ambassadeur op weg naar Palazzo Carmagnola voor zijn gebruikelijke dinsdagse muziekontmoeting in de salon van Cecilia Gallerani net het mikpunt geweest van een lomperik die zijn po uit het raam had gelegegd, zonder te kijken en zonder het normale ‘van onderen!’ te roepen, dat ook de lageropgeleiden naar buiten schreeuwden om onwelkome poep-stortbaden te vermijden.

‘Komaan, komaan, ambassadeur, maakt u zich niet druk.’ Cecilia Gallerani gaf een knikje en een van de jongedames die achter in de kamer wachtten, kwam geforceerd lichtvoetig naar hen toe gehuppeld. ‘Breng meneer de ambassadeur Trotti naar de westelijke kamer en help hem. Wij zullen natuurlijk niet zonder u beginnen, ambassadeur.’

‘Hoe kan ik u bedanken, hertogin?’

‘Door u snel om te kleden en u dan bij ons te voegen, zodat we van uw gezelschap kunnen genieten,’ antwoordde Gallerani met een glimlach. ‘Tersilla, mag ik je verzoeken.’

En met dezelfde glimlach verdween de jonge vrouw achter een deur om de muzikanten te zeggen dat ze nog even geduld moesten hebben. Giacomo Trotti, ambassadeur van Ferrara, bleef nog even staan kijken naar de deur waarachter Cecilia Gallerani was verdwenen. En zoals altijd drong de vergelijking zich op met degene die in theorie haar beschermeling en haar stadgenote was. Een vergelijking die, zoals altijd, onbarmhartig uitviel.

Aan de ene kant had je de slanke en hemelse Cecilia Gallerani, nog net zo mooi als op het portret dat messer Leonardo jaren eerder van haar had gemaakt, sereen en streng tegelijk, driekwart gedraaid, alsof ze merkt dat haar minnaar net binnenkomt, oftewel eerdergenoemde Ludovico de Moor, op wie ze met haar hand de hermelijn in haar armen aaiend

heeft gewacht. Aan de andere kant had je dat vervelende verwende nest dat luisterde, helaas, naar de naam Beatrice d'Este, de geliefde tweede dochter van heer Ercole. Een verwend nest, inderdaad, misschien wel werelds in haar manier van doen, maar duidelijk ruw van hart, door de ambassadeur in zijn stille monologen Beatroela genoemd, een bijnaam die hij al bijna niet durfde te denken, laat staan hardop uitspreken. De rest van de wereld adoreerde haar: haar vader, haar zus, haar moeder en vele anderen, maar tot die groep kon je ambassadeur Giacomo Trotti niet rekenen.

‘Komt u maar mee, excellentie,’ zei de jonge Tersilla tegen Trotti, hem met een knikje de weg wijzend, maar wijselijk toch enige afstand bewarend. ‘We vinden vast wel kleding in uw maat, weest u niet bang.’

Beatrice werd door velen op handen gedragen, en tot voor kort ook door de Moor, die ten prooi was gevallen aan oprechte en gepassioneerde liefde, nadat zij hem in de val had gelokt met een van de meest zekere en beproefde methoden die vrouwen van alle landen en alle rangen en standen al duizenden jaren gebruikten, dat wil zeggen door niet aan hem toe te geven, hoewel ze al maanden getrouwd waren.

‘Kijkt u eens,’ zei het meisje, terwijl ze een kamer in liep en op een kist afstevende waar aan de zijkant als een roer een vreemd houten voorwerp uitstak. ‘Hierin ligt de kleding van de graaf. De echtgenoot van madonna Cecilia is wat kleiner dan u, maar ik denk dat we wel zullen vinden wat u nodig hebt.’

En toch vond de Moor een uitweg voor zijn driften. Trotti was erachter gekomen dat hij tijdens banketten (dus zo'n beetje elke dag) vaak even van tafel verdween om een uurtje later met een tevreden glimlach weer terug te keren. Er waren maar een paar dagen voor nodig geweest om te achterhalen dat, hoe toevallig, Gallerani enkele minuten voordat

Ludovico van tafel opstond bij de toren van de Rocchetta aankwam, altijd op hetzelfde tijdstip. En terwijl zijn onwillige vrouwtje zich tegoed deed aan gebraad, verlustigde Ludovico de Moor zich in een ander soort vlees.

‘Neemt u dit maar,’ zei de jonge vrouw, een gewaad van brokaat opdiepend dat al te klein was voor een man van de helft van Trotti’s lengte, die toch al geen reus was. ‘Dit lijkt me geknipt voor u.’

En toen was Gallerani zwanger geraakt. En Ludovico, die een keer tegen Trotti had gezegd ‘zwangere vrouwen zijn afstotelijk’, had zijn bezoekjes meteen gestaakt. Tegelijkertijd was hij begonnen ’s nachts steeds vaker zijn jonge echtgenote op te zoeken in haar vertrekken, nadat hij de steile trap die de twee verdiepingen scheidde was afgedaald, slechts gekleed in een licht zijden nachthemd, dat hij vervolgens vrijwel direct uittrok. Ook weer zoiets wat Trotti rechtstreeks uit de mond van de Moor zelf had vernomen, die zijn geslachtsdaden altijd ruimhartig en tot in detail beschreef.

Dit gebrek aan schaamtegevoel in privé-zaken hoeft niet te verbazen; in de renaissance gold seks tussen man en vrouw zeker niet als een privé-aangelegenheid wanneer een van beiden regerend vorst of troonpretendent was. Als je het aan Trotti had kunnen vragen, zou hij je hebben verteld over die keer in Ferrara, toen Alfons d’Este tijdens de huwelijksnacht zijn huwelijk met Anna Sforza moest consumeren in aanwezigheid van Francesco Gonzaga, de Aragonese ambassadeur Simonotto da Belpietro en vier of vijf hovelingen, die Alfonso eerst uitkleedden en hem toen naast de jonge echtgenote in bed stopten; maar Alfonso had helemaal geen zin om het huwelijk te consumeren en stapte steeds weer uit bed, misschien vanwege al die mensen in zijn kamer, maar misschien ook, want zo wereldwijs was hij nog niet,



uit angst dat ze zou bijten. En zo moest Gonzaga de situatie zien te redden door de adellijke telg weer onder de lakens te knuppelen, maar dan letterlijk, en waag het niet eruit te komen voordat je iets hebt klaargespeeld.

‘Eindelijk, hier zijn de benen,’ zei Tersilla, een lange mail-lot tevoorschijn trekkend met negen kleuren in Franse stijl.

Een afzichtelijk geval. Zelfs Trotti, die amper oog voor de mode had, zou het vertikken naast iemand in zo’n ding te lopen, en nu moest hij er zelf een aan.

Trouwens, als je iets afstotelijk vond, dan vond je het afstotelijk.

En toen ook Beatrice door de nachtelijke bezoeken van de Moor zwanger was geraakt, ging Trotti zich meteen zorgen maken. Zolang de buik van zijn vrouw groeide, zou de heer van Milaan haar nog niet met een gehandschoende pink aanraken, dat stond vast, en ook dat hij zijn lusten ergens anders zou stillen. Waarom dan niet opnieuw bij Gallerani, nog steeds de mooiste vrouw van Milaan, aan wie de Moor volgens velen nog steeds door oprechte en duurzame gene- genheid verbonden was? Gallerani, die naast Beatrice een diamant naast een plak salami leek?

Met droefenis bekeek Trotti de kleren die hem waren toe- bedeeld. In Ferrara had hij zich liever in huis opgesloten dan zoiets aan te trekken. Maar Milaan was geen Ferrara.

In Milaan bewogen de mannen zich op de rug van een muildier, terwijl de vrouwen, vermogende vrouwen, zich verplaatsten in een rijtuig – rijtuigen die leken op een krui- sing tussen een altaarstuk en een Siciliaanse kar, verguld en patserig, voortgetrokken door twee of vier merries, waar voetgangers als de dood voor waren. Het lijkt misschien raar, maar in Milaan vormde het verkeer al in de late vijftien- de eeuw een probleem.

Giacomo Trotti wist dat op uitdrukkelijk bevel van de

Moor maar enkele wagens toestemming hadden om op elk uur van de dag en nacht Castello Sforzesco binnen te rijden. En een daarvan was de wagen van Cecilia Gallerani, die al een hele tijd niet meer in het kasteel was gezien. Niet dat dit doorslaggevend was: de Moor had het kasteel kunnen verlaten voor een van zijn zaken, en dan rustig naar het huis van zijn minnares kunnen gaan, aangezien haar echtgenoot in die periode in San Giovanni in Croce bij Cremona verbleef.

Daarom was hij hier vandaag, Giacomo Trotti, ambassadeur van Ercole, hertog van Ferrara. Om La Gallerani eens goed te bekijken, om te zien of er misschien een nieuw sieraad op haar voorhoofd prijkte, of ze misschien was uitgedost in een jurk van met gouddraad doorregen brokaat, die haar alleen door de Moor als gebruikelijk bewijs van liefde geschonken kon zijn. Dat zo'n geschenk niet van haar man kon komen, daar kon je van op aan. Graaf Ludovico Carminati Bergamini, de echtgenoot die de Moor voor Cecilia had geregeld, nadat hij haar uit Castello Sforzesco had weggestuurd, was een van de gierigste mannen van niet alleen Milaan, maar het hele Heilige Roomse Rijk.

‘Dank, jonkvrouw Tersilla,’ zei Trotti op overdreven beleefde toon. ‘Hebt u hulp nodig bij het sluiten van de kist?’

‘Dank u wel, Uwe Excellentie, maar dat kan ik zelf. Net zoals ik hem heb opengemaakt. Hiermee, ziet u wel?’

En Tersilla toonde hem met een knipoog het vreemde mechaniek van hout en ijzer dat zich tussen kist en deksel bevond en eindigde in een soort roer.

‘Dit heeft messer Leonardo uitgevonden en hij heeft het aan mijn Mevrouw cadeau gedaan,’ zei Tersilla trots, alsof ze het ding zelf had bedacht. ‘Het is een hefmechaniek. Je draait aan het roer, zo, en dan gaat de deksel omhoog en omlaag, daar hoeft je helemaal niet sterk voor te zijn. Het is echt heel handig, u hebt geen idee hoeveel tijd het bespaart.

Messer Leonardo is een genie, vindt u ook niet?’

‘Zonder twijfel,’ antwoordde Giacomo Trotti, nu hij op zijn werkdag als diplomaat eens een keer de kans kreeg om te zeggen wat hij echt vond. ‘Volgens mij is er niets wat messer Leonardo da Vinci niet kan.’

‘Dat kan toch niet!’

De man in het roze klapte de kist geërgerd dicht. Achter hem stond een vrouw van rond de vijftig jaar, olijfkleurige teint, handen in de zij, die peinzend naar hem keek.

‘Je kunt het in het atelier hebben laten liggen, boven, in de hoge kamer.’

‘Dat kan niet! Ik weet zeker dat ik het hier heb teruggelegd, nog geen maand geleden.’

‘Jeetje, ja, als het nog maar een maand geleden is...’

De man in het roze schudde zijn hoofd met een blik op de kist alsof die de schuldige was. Toen hief hij zijn hoofd op naar de vrouw. Hij had een apart gezicht, meer mannelijk dan mooi, met lange blonde haren waar meerdere grijze lokken in nestelden, terwijl zijn baard nog geen plukje grijs vertoonde. Zijn ogen, normaal zo zacht, knepen zich nu samen in het soort ergernis dat alleen ouders kunnen veroorzaken.

‘Caterina, bespaar me uw sarcasme alsjeblieft. Dit zijn belangrijke ontwerpen, die neem ik niet zomaar overal mee naartoe.’

‘Kan Salai ze niet hebben meegenomen? Je zegt zelf altijd dat hij alles jat wat los en vast zit...’

Gegrepen door een plotselinge ingeving, iets wat hem trouwens vaak gebeurde, draaide de man zich om en liep de naastgelegen kamer binnen, nog altijd hardop pratend.

‘Giacomo weet heel goed dat hij van mijn ontwerpen af moet blijven. Anders is het eerst de zweep en daarna zonder eten naar bed.’ Terwijl hij wat vellen op tafel door elkaar

schoof, bleef hij de vrouw aanspreken. ‘Trouwens, over eten gesproken, Caterina, misschien is een hele kapoen voor z’n drieën iets te veel van het goede. Vanavond zou ik u willen vragen u enigszins in te houden. We hebben bonen en rapen, volgens mij is dat genoeg.’

‘Ja, voor jou. Nog even daargelaten dat een beetje vlees goed voor je zou zijn. Je bent vermagerd sinds ik er ben. In drie maanden tijd ben je tien pond afgevallen.’

‘Die drie maanden, die lijken wel tien jaar,’ zei de man, terwijl hij doorging met zoeken. ‘Los van het feit dat ik geen vlees van dode beesten eet, niet vandaag, niet morgen, nooit niet, is het dat godvergeten ruitersstandbeeld waar ik van afval. En dat ik die vellen papier niet vind. De duvel weet waar ze zich hebben verstopt.’

‘Papier kan toch niet weglopen, zoonlief.’

‘En moeders doen dat soms niet genoeg, Caterina, moedertje mijn. Dus waarom rot u niet lekker even een eindje op, zodat ik rustig kan zoeken?’

‘Vroeger was je niet zo vulgair. En ook niet zo krenterig.’

‘Wat weet u daar nou van? U was er niet eens. En wat betreft dat krenterige: dat word je vanzelf wel. Ik heb al twee maanden niet betaald gekregen. Met permissie.’ De man schoof zijn moeder met zijn arm opzij en liep naar de kippenren, waar hij de hokken begon te doorzoeken.

‘Ik heb er heus de kippenren niet mee schoongemaakt,’ zei Caterina geduldig.

‘Het zou me niets verbazen als u dat wel had gedaan,’ antwoordde de man, terwijl hij weer opstond en de ceintuur om zijn gewaad verschikte. ‘Alsof het nooit... Wacht, er schiet me iets te binnen...’

Met zijn rechterhand nog altijd aan zijn ceintuur bracht de man zijn linkerhand naar de kraag van zijn roze gewaad en stak hem naar binnen, waarna hij een klein boekje te-

voorschijn toverde dat bol stond van de vellen en opgevouwen briefjes. Hij legde het op tafel, sloeg het met de grootste mogelijke zorg open en trok er twee bladen van gelig perkament uit, waarop tekeningen van paarden te zien waren met daaromheen geschreven zinnen en allerlei andere voorwerpen. Bijna onmiddellijk legde hij zijn hand tegen zijn wang en sloeg zijn ogen ten hemel.

‘Je had het gewoon bij je?’ vroeg Caterina giechelend.

‘Ik moet het eergisteren bij me hebben gestoken, voordat ik naar het kasteel ging,’ antwoordde hij, zijn moeder aankijkend om te zien of ze boos was. ‘Excuus, Caterina.’

‘Je zou me ook een keer mama kunnen noemen.’

‘Excuus, mama. Ik raak zoveel kwijt dat ik soms...’

Het droge kloppen van knokkels op de voordeur onderbrak hem. Caterina draaide zich om, maar de man liep behendig om haar heen om open te doen. Niet dat hij zich schaamde voor zijn moeder, hoor. Of nou ja, misschien een klein beetje. Het hing ervan af wie er voor de deur stond. Maar op dit uur in de ochtend kon dat maar één iemand zijn.

De man in het roze gewaad deed de deur open en stond oog in oog met een vrij kleine persoon, een stuk ouder, gekleed in zwart brokaat en zonder baret, want die had hij beleefd al in zijn hand. Een dienaar, weliswaar een belangrijke, maar toch een dienaar.

‘Messer Leonardo da Vinci?’ vroeg de oude man.

‘Om u te dienen,’ antwoordde hij.